

Instytucja notariatu w prawie szwedzkim

Zasady działania notariatu w Szwecji nie są zbyt znane w Polsce, trudno znaleźć na ten temat jakiegokolwiek opracowanie. Podstawowe informacje można uzyskać na stronach internetowych Wikipedii² czy europejskiego portalu e-sprawiedliwość – zawody prawnicze i sieci sądowe³. W publikacjach porównawczych, czy omawiających zasady działania notariatu w różnych państwach europejskich również nie poświęcono notariatowi szwedzkiemu uwagi⁴.

Polski notariat natomiast jest silnie powiązany z tradycją europejską, czego dowodem jest choćby przyjęcie Polski w 1992 r. do Międzynarodowej Unii Notariatu Łacińskiego. Międzynarodowa Unia Notariatu Łacińskiego została założona 2 października 1948 r. w Buenos Aires i obecnie zrzesza krajowe organizacje notariatów z 77 państw, których system prawny wywodzi się z prawa rzymskiego⁵. Zgodnie z postanowieniami statutu Unii jest ona organizacją pozarządową założoną dla popierania, koordynowania i rozwijania międzynarodowej działalności notarialnej, jak również w celu zapewnienia jej należytej godności i niezależności, poprzez ścisłą współpracę poszczególnych notariatów. Model łaciński notariatu charakteryzuje się wyodrębnieniem notariatu w zakresie funkcji

---

¹ Mgr prawa, notariusz w Płońsku, doktorantka na Wydziale Prawa Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie

² https://sv.wikipedia.org/wiki/Notarius_publicus [dostęp: 25.02.2017].

³ https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-se-pl.do?member=1 [dostęp: 25.02.2017].

⁴ Publikacje te dotyczą bowiem co prawda krajów europejskich, ale wyłącznie tych zrzeszonych w Międzynarodowej Unii Notariatu Łacińskiego. Patrz np. Marek Kuryłowicz, „*Notariat w europejskiej kulturze prawnej*”, II Kongres Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, Referaty i Opracowania, 1999 r., s. 135–156, a także Violetta Tomala, „*Notariusz i notariat w Europie*”, „*Rejent*” 2006, nr 5, s. 135 oraz Irena Kleniewska, *Notariat w wybranych państwach Unii Europejskiej*, Warszawa 2002 rok, dostępna na stornie internetowej <http://www.iws.org.pl/pliki/files/badania/raporty/raporty02/I%20Kleniewska%20Notariat%202002.pdf> [dostęp: 13.02.2017].

⁵ Więcej na temat Międzynarodowej Unii Notariatu w kontekście Polski: Wolfgang Józef Żmudziński, „*Współpraca notariatu polskiego z Międzynarodową Unią Notariatu Łacińskiego*” w: II Kongres Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, Referaty i Opracowania, 1999, s. 411–415.

publicznych państwa, powierzeniem kompetencji dokonywania czynności notarialnych osobom z wykształceniem prawniczym, a osoby te korzystają z atrybutu osoby zaufania publicznego, zaś ze sporządzonymi przez notariusza dokumentami związane jest domniemanie prawne legalności i słuszności⁶. Według innych analiz cechy notariatu łacińskiego to także między innymi: ograniczona liczba notariuszy działających w urzędowo określonych okręgach, wyznaczonych zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym, przymus notarialny dla czynności określonej kategorii, bezpośrednia wykonalność dokumentów notarialnych, odpowiedzialność notariuszy za błędne stosowanie prawa i udzielanie błędnych porad prawnych, prawnie określone stawki taksy notarialnej⁷. Często pojęcie notariatu w takim znaczeniu – jako notariatu łacińskiego, który funkcjonuje w systemach prawa kontynentalnego (*civil law*), jest przeciwstawiane pojęciu notariatu funkcjonującego w systemach prawa *common law*⁸.

Instytucja notariusza w prawie szwedzkim jest odmiennie uregulowana w porównaniu do prawa polskiego, a co za tym można stwierdzić – nie istnieje w Szwecji notariat w łacińskiej postaci. Przede wszystkim samej nazwy *notarie* używa się obecnie w Szwecji dla młodszych prawników, którzy pełnią funkcję wykwalifikowanych urzędników. Tę funkcję sprawuje się w sądzie niższej instancji, to jest w sądzie rejonowym lub w sądzie administracyjnym pierwszej instancji. W ramach takiej praktyki, którą można porównywać do istniejącej w Polsce uprzednio aplikacji sądowej, *notarie* przygotowuje sprawy do rozpoznania, protokołuje rozprawy, a po pierwszym roku pracy ma prawo przewodniczyć rozprawom w sprawach mniejszej wagi np. o zabranie prawa jazdy, drobnych kradzieży, mniejszej wagi przestępstw narkotykowych, o przekroczenia prędkości. Upoważniony *notarie* ma ponadto prawo orzekać i wydawać wyroki w sprawach upadłościowych, rozwodowych, opiekuńczych i innych.

Cała praktyka jako *notarie* trwa dwa lata i przyjmuje się, że po jej zakończeniu osoba taka ma prawo używać tytułu *tingsmeriterad*⁹ lub *notariemeriterad* – co oznacza osobę, która ma ukończone wyższe studia prawnicze i odbyła aplikację sądową (praktykę jako *notarie*). Po zakończeniu całej praktyki osoba taka może ubiegać się o stanowisko referenta (*fiskalaspirant*) w sądzie okręgowym lub w sądzie administracyjnym wyższej instancji. Aby zostać prokuratorem lub komornikiem wymagane jest także wcześniejsze ukończenie praktyki

⁶ I. Kleniewska, op.cit., s. 1.

⁷ P. Blajer, *Notariat łaciński z amerykańskiej perspektywy*, „Rejent” 2013, nr 2, s. 43.

⁸ Ibidem, s. 41.

⁹ *Tingsmeriterad jurist* – prawnik po odbyciu aplikacji sądowej, według Jacek Kubitsky, *Słownik szwedzko-polski*, 2008, s. 492.

jako notarie. Aby dostać się na praktykę *notarie* wymagane jest ukończenie wyższych studiów prawniczych oraz posiadanie obywatelstwa szwedzkiego.

Natomiast funkcję zbliżoną do funkcji pełnionej przez notariuszy w Polsce, pełnią w Szwecji osoby, które wykonują zawód prawniczy zwany *notarius publicus*. Należy jednak od razu zwrócić uwagę, że ich rola, zakres spraw którymi się zajmują, pozycja wśród innych zawodów prawniczych są odmienne niż w Polsce. Na potrzeby tego artykułu jednakże, dla określenia funkcji sprawowanej w Szwecji przez *notarius publicus* – jako porównywanej do funkcji sprawowanej w Polsce przez notariuszy – użyto terminu notariusz.

Instytucja notariusza jest uregulowana w prawie szwedzkim w ustawie o notariuszu publicznym¹⁰. Ustawa ta weszła w życie 1 lipca 1982 roku i zastąpiła ustawę o notariuszu publicznym z 1964 roku, opartą na przepisach z 1945 r. Te przepisy z kolei wzorowane były na jeszcze starszych przepisach z 1882 r.¹¹ Zgodnie z przepisami ustawy z 1964 roku notariusza powoływał zarząd województwa i mogła nim zostać osoba posiadająca ukończone wyższe studia prawnicze, pełnoletnia, nie będąca w upadłości i posiadająca obywatelstwo szwedzkie. Według tych przepisów notariusz winien wykonywać swoją funkcję w mieście (*stad*), a nadzór nad wypełnianiem przez notariusza funkcji wykonywała izba handlowa właściwa dla obszaru, w którym znajdowało się miasto, w którym notariusz sprawował swoją funkcję.

Szwecja, pod względem administracyjnym, podzielona jest na regiony odpowiadające naszemu podziałowi na województwa (*län*), które z kolei podzielone są na gminy (*kommun*)¹². W 1981 r., gdy nowa ustawa o notariuszu publicznym była przedmiotem debaty, liczba notariuszy w całym kraju wynosiła 121 i byli mianowani w 115 gminach. W niektórych gminach w ogóle nie było notariuszy, a w największych gminach było mianowanych kilku, np. w Sztokholmie – czterech. Z kolei w województwach liczba notariuszy wahała się od 1 do 12¹³.

¹⁰ Prawo o notariuszu publicznym – *Lag om notarius publicus* zamieszczone w zbiorze przepisów *Svensk Författning Samling* tzw. SFS pod numerem 1981:1363 – ustawa dostępna na stronie http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19811363-om-notarius-publicus_sfs-1981-1363 [dostęp: 25.02.2017].

¹¹ Z rządowego projektu ustawy o notariuszu publicznym – *Regerings proposition 1981/82:63 om notarius publicus* z 29 października 1981 roku, s. 27, dostępnego na stronie <https://data.riksdagen.se/fil/0D5488DB-01B8-4A66-B3A3-507CEC72C13F> [dostęp: 25.02.2017].

¹² W 1981 roku w Szwecji były 24 województwa i 279 gmin, a obecnie jest 21 województw i 290 gmin.

¹³ Z analizy pracy notariuszy dokonanej w projekcie do nowego prawa o notariuszu publicznym, wynika, że zakres obowiązków wykonywanych przez notariuszy był bardzo zróżnicowany. Ok. 40% wszystkich osób wykonujących funkcje notariusza to osoby wykonujące jednocześnie

W projekcie zmiany ustawy o notariuszu publicznym podkreślono, że notariusz jest instytucją publiczną, której działalność skupia się na tym, aby możliwe było uzyskanie oficjalnych dowodów o pewnych okolicznościach faktycznych. Sama konstrukcja obecnej ustawy zasługuje na uwagę, ponieważ jest bardzo zwarta i konkretna, ustawa ma tylko dwa artykuły i w paragrafie 1 stanowi, iż rząd, lub ten urząd, który rząd wyznaczy, mianuje osobę fizyczną jako notariusza i wymienia enumeratywnie zakres spraw, którymi notariusz – dla pomocy społeczeństwu – ma za zadanie się zajmować¹⁴. Po pierwsze notariusz potwierdza własnoręczność podpisów, potwierdza zgodność kopii z oryginałem, potwierdza zgodność tłumaczeń z obcego języka oraz zgodność innych danych, informacji zawartych w danych dokumentach. Ponadto notariusz może być obecny jako świadek, w przypadku gdy depozyt jest zamykany lub otwierany, lub w przypadkach gdy pieczęci są zakładane lub zrywane. Do innych zadań notariusza należy sprawowanie nadzoru na przebiegiem losowań lub też wykonywanie losowań, unieważnianie obligacji, akcji lub innych papierów wartościowych. Ponadto notariusz, po kontroli lub sprawdzaniu przedstawia wynik swoich czynności, badań, podejmuje wyjaśnienia o stosunkach mających prawne lub ekonomiczne znaczenie i przedstawia wyniki swoich opracowań osobie trzeciej. Potwierdza, że dany urząd lub osoba są uprawnione do podejmowania, przeprowadzania pewnych czynności urzędowych lub, że dana osoba sprawuje pewien urząd lub ma pewne kompetencje lub też jest uprawniona do zastępowania kogoś. Ustawa stanowi ponadto w § 2, że jeśli jakieś inne przepisy zawierają postanowienia o tym, że notariusz ma prawo lub powinien coś wykonywać, to te postanowienia są obowiązujące.

Ta bardzo skondensowana ustawa o notariuszu publicznym jest uzupełniona przepisami Rozporządzenia o notariuszu publicznym¹⁵. Regulują one sposób powoływania i odwoływania notariusza, odnoszą się także do zakresu

---

zawód adwokata. Drugie 40% to prawnicy zatrudnieni jednocześnie w gminie. Większość osób wykonujących funkcję notariusza poświęcała tym zadaniom mniej niż 10 godzin w miesiącu. Z rządowego projektu ustawy o notariuszu publicznym – *Regerings proposition 1981/82:63 om notarius publicus* z 29 października 1981 roku, s. 35, dostępnego na stronie <https://data.riksdagen.se/fil/0D5488DB-01B8-4A66-B3A3-507CEC72C13F> [dostęp: 25.02.2017].

¹⁴ W ustawie wyraźnie podkreślono zatem, że notariuszem nie może zostać mianowana osoba prawna, na co zwracano uwagę w projekcie ustawy. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 53.

¹⁵ Förordning om notarius publicus, zamieszczone w zbiorze przepisów *Svensk Förfatning Samling* tzw. SFS pod numerem 1982:327, dostępne na stronie http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1982327-om-notarius-publicus_sfs-1982-327 [dostęp: 25.02.2017].

jego zadań i sposobu wykonywania czynności, a także wynagrodzenia. Jednakże w dalszym ciągu przepisy te nie są wyczerpujące i w wielu paragrafach odwołują się do innych przepisów prawnych, które obowiązują przy wykonywaniu czynności notariusza.

Przepisy rozporządzenia stanowią, że w każdym województwie winien być powołany przynajmniej jeden notariusz, który jest mianowany przez zarząd województwa. W akcie powołania na stanowisko winien być wskazany obszar właściwości, w którym notariusz ma obowiązek wykonywać swoje czynności urzędowe (jedna lub więcej gmin)¹⁶. Dobrowolnie jednak notariusz ma prawo także do wykonywania czynności poza wymienionym obszarem. Jeśli okaże się to potrzebne, zarząd województwa może powołać jednego lub kilku zastępców notariusza, a takie powołanie na stanowisko zastępcy może dotyczyć określonego okresu czasu. Zastępca notariusza działa w czasie urlopu notariusza, lub w razie wystąpienia innych przeszkód w wykonywaniu przez niego czynności. W przypadku gdy notariusz nie posiada żadnego zastępcy, który mógłby wykonywać czynności w okresie nieobecności notariusza, to zarząd województwa rozstrzyga sprawę jego urlopu czy nieobecności w wykonywaniu funkcji jako notariusza. Z uzasadnienia do projektu ustawy można wysnuć wnioski, że sprawa zastępstw traktowana jest dosyć liberalnie, ponieważ uważa się, że nie jest to absolutnie niezbędne, aby każdy notariusz obowiązkowo miał wyznaczonego zastępcę podczas swojej nieobecności. Na przykład w miejscowościach, gdzie jest kilku notariuszy jeden z nich może mieć urlop, czy być nieobecny z pracy z innych powodów, także mimo braku zastępcy¹⁷. W przypadku gdy zarząd województwa powołuje więcej niż jednego zastępcę notariusza winien także określić w jakiej kolejności będą oni wykonywać swoje czynności.

Powołanie na notariusza lub zastępcę notariusza musi być poprzedzone dokonaniem we właściwy sposób ogłoszenia o wolnym stanowisku¹⁸. Jedynie

¹⁶ Uzasadnienie do projektu ustawy podaje, że z faktu, iż zarząd województwa mianuje notariuszy i decyduje o ich liczbie, wynika że przed powołaniem winien ustalić jakie są potrzeby społeczeństwa w tym zakresie i dostosować liczbę notariuszy do lokalnych potrzeb. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 56.

¹⁷ To rozumienie ustawy potwierdza obecna praktyka np. Na stronie internetowej *Advokatgruppen och Notarius Publicus* w Lundzie widniała informacja: Biuro notariusza jest zamknięte w okresie od 18 lipca 2016 roku do 1 września 2016 roku. Otwieramy jak zwykle 5 września 2016 roku. Dalej widnieje odesłanie w tym okresie do notariusza w Lundzie, urzędującego na innej ulicy. Informacja była dostępna na stronie <http://www.advokatgruppen.se/index.php?id=notariuspublicus> [dostęp: 21.08.2016].

¹⁸ Ogłoszenie zamieszcza się na trzy tygodnie w prasie krajowej i lokalnej. Do ogło-

powołanie zastępcy notariusza na okres nie dłuższy niż trzy miesiące nie wymaga dokonania ogłoszenia o wolnym stanowisku.

Osoba powoływana na stanowisko notariusza musi spełniać określone wymagania¹⁹. Przede wszystkim musi mieć ukończone wyższe studia prawnicze i mieć wystarczającą znajomość języków²⁰. Jak z tego wynika nie ma obecnie wymogu, aby osoba powołana na stanowisko notariusza w Szwecji posiadała szwedzkie obywatelstwo²¹. Wobec osoby powoływanej na stanowisko notariusza nie może być ogłoszona upadłość ani nie może mieć ustanowionego zarządcy zgodnie z § 7 rozdział 11 prawa rodzinnego²². Poza tym przepis stanowi, że notariusz musi być odpowiedni w ogólności do wykonywania powierzonej mu funkcji²³.

---

szesn stosuje się ogólne przepisy dotyczące ogłoszeń o wolnych miejscach pracy w sektorze publicznym. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 58. Na stronie internetowej zarządu województwa w Kalmar, znaleziono ogłoszenie o wolnym miejscu na stanowisko notariusza z lutego 2017 roku. Oprócz informacji o tym jakie wymagania ma spełniać osoba ubiegająca się o stanowisko, można przeczytać informację: „ponieważ większość osób sprawujących funkcję notariusza są to mężczyźni, zachęca się szczególnie kobiety, do ubiegania się o to stanowisko” <http://www.lansstyrelsen.se/Kalmar/sv/om-lansstyrelsen/kungorelser-och-delgivningar/aktuella-kungorelser/Pages/notarius-publicus-2017.aspx> [dostęp: 27.02.2017].

¹⁹ Wymieniono je w § 3 cytowanego Rozporządzenia.

²⁰ Zgodnie z poprzednią ustawą o notariuszu publicznym z 1964 roku wymagano, wobec osoby ubiegającej się o stanowisko notariusza, wystarczającej znajomości języka angielskiego, francuskiego i niemieckiego. W uzasadnieniu do projektu obecnej ustawy zrezygnowano z tego wymogu, podkreślono jednak, że działalność notariusza ma duży kontekst międzynarodowy, w związku z tym znajomość języków ma ogromne znaczenie. Podkreśla się także w związku z tym, że to zarząd województwa winien w każdym przypadku decydować jaki stopień znajomości języków jest odpowiedni do spełnienia wymogu wynikającego z przepisu – wystarczającej znajomości języków. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 58.

²¹ Wymóg taki przewidywała wyraźnie poprzednia ustawa z 1964 r.

²² Zarządca (*förvaltare*) może być powołany w celu zarządu majątkiem osoby, która z uwagi na chorobę, problemy psychiczne lub słaby stan zdrowia, znajduje się w stanie uniemożliwiającym jej samodzielny zarząd majątkiem, Rozdział 11 §7 ustawy o prawie rodzinnym – *Förelldrarbalken* SFS 1949:381, dostępne na stronie http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs--381 [dostęp: 26.02.2017].

²³ Z uzasadnienia do projektu ustawy wynika, że zrezygnowano z absolutnego wymogu posiadania obywatelstwa przez osobę ubiegającą się o stanowisko notariusza, stwierdzono bowiem, że nie można generalnie w dostępie do tego zawodu dyskwalifikować obcokrajowców. Jednakże udokumentowana gruntowna znajomość zasad prawa, języka

Powołanie na stanowisko notariusza wygasa z końcem miesiąca, w którym kończy on 67 lat, może zostać jednak przedłużane co roku o jeden rok, jeśli są ku temu specjalne powody. Powołanie na stanowisko wygasa zaś natychmiast, gdy dla notariusza wyznaczono zarządcę zgodnie z rozdziałem 11 § 7 prawa rodzinnego, lub ogłoszono jego upadłość. Ponadto zarząd województwa winien złożyć notariusza z urzędu, na jego żądanie, a także w przypadku gdy stanie się on nieodpowiedni lub niezdolny do wypełniania swoich obowiązków w zadowalający sposób. W przypadku śmierci notariusza, a także w każdym innym przypadku zaprzestania sprawowania przez niego funkcji, protokoły z czynności notariusza przekazywane są do zarządu województwa²⁴.

Rozporządzenie wymienia także enumeratywnie zadania, zakres czynności notariusza, które w części są po prostu powtórzeniem zapisu cytowanej wyżej ustawy o notariuszu publicznym. W pierwszej kolejności rozporządzenie wymienia, iż notariusz w ramach swojej działalności przyjmuje protesty zgodnie z prawem wekslowym i czekowym. W związku ze zmianą ustawy o notariuszu publicznym zmieniono także w odpowiednim zakresie przepisy prawa wekslowego i czekowego²⁵. Protesty weksli i czeków w prawie szwedzkim ma obowiązek przyjmować komornik, osoba posiadająca specjalne kompetencje przyjmowania protestów i notariusz. Przed zmianą przepisów o notariuszu publicznym toczyła się dyskusja, czy ten zakres obowiązków w dalszym ciągu pozostawić w kompetencjach notariuszy. Ostatecznie jednak kompetencje w tym zakresie – mimo, iż statystycznie czynności te, w niektórych kancelariach, występują bardzo rzadko – pozostały, z tą niewielką zmianą w stosunku do poprzednich przepisów, że obecne przepisy nie określają właściwości miejscowej notariusza w tym zakresie. Istnieje jednakże możliwość, aby zarząd województwa zwolnił notariusza od konieczności wykonywania tych funkcji.

---

szwedzkiego, ogólna znajomość życia prawnego musi być brana pod uwagę przy ocenie czy osoba ubiegająca się o stanowisko notariusza spełnia wymóg odpowiedniości wynikający z § 3 pkt 3 Rozporządzenia – Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 57.

²⁴ Zaprzestanie działalności przez notariusza regulują przepisy § 14–16 cyt. wyżej rozporządzenia.

²⁵ Przede wszystkim, to w przepisach szwedzkich nie używa się obecnie określenia miasto (*stad*), które służyło w poprzednich przepisach dla ustalenia właściwości miejscowej notariusza i w tym zakresie nastąpiła zmian tych przepisów. *Väksellagen* SFS 1932:130 i *Checklagen* SFS 1932:131, dostępne na stronach https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/checklag-1932131_sfs-1932-131, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vaxellag1932130_sfs-1932-130 [dostęp: 26.02.2017].

Dalej przepisy Rozporządzenia, tak jak ustawa o notariuszu publicznym, określają zakres czynności notariusza. Do najczęstszych czynności należy poświadczanie własnoręczności podpisów osób, na przykład na umowie lub pełnomocnictwie. Notariusz poświadcza także własnoręczność podpisu osoby, a jednocześnie jej uprawnienie do podpisania określonego dokumentu. Na stronach internetowych notariuszy można znaleźć informację, że w tym celu osoba taka musi stawić się osobiście, podpisać dokument lub potwierdzić własnoręczność swojego podpisu, a także przedstawić ważną legitymację (dowód osobisty) oraz wyciąg z rejestru firm, lub pełnomocnictwo upoważniające ją do złożenia podpisu²⁶. Uważa się, że w tym zakresie działalność notariusza ma istotne znaczenie w działalności gospodarczej na terenie Szwecji, w kontaktach międzynarodowych, w zakresie działalności eksportowej i importowej²⁷, działalności szwedzkich przedsiębiorstw, które chcą prowadzić działalność za granicą w szczególności w krajach spoza Unii Europejskiej, ale także w kontaktach obcokrajowców z ich krajami ojczystymi (np. pełnomocnictwa do dokonywania określonych czynności). Notariusz poświadcza, także zgodność kopii z oryginałami okazanych dokumentów, np. dowodów osobistych, praw jazdy, świadectw zdania egzaminu czy ukończenia szkoły. Przed wykonaniem kopii notariusz kontroluje oryginał dokumentu.

Notariusz może także poświadczать tłumaczenia z języków obcych, o ile jego znajomość języków na to pozwala. Jak wcześniej podano, osoba ubiegająca się o stanowisko notariusza musi wykazać się odpowiednią znajomością języków obcych. Dlatego też przepisy dopuszczają możliwość potwierdzania przez notariusza zgodności tłumaczeń, które nie są dokonywane przez profesjonalnych tłumaczy – z oryginałami, na podstawie jego znajomości języka²⁸. Jak wielokrotnie podkreślano w projekcie zmian ustawy, potwierdzanie podpisów, zgodności kopii z oryginałem czy poświadczanie tłumaczeń dokumentów

²⁶ Informacja dostępna na stronie <http://www.adwokatgruppen.se/index.php?id=notariuspublicus> [dostęp: 21.08.2016].

²⁷ W uzasadnieniu do projektu ustawy zwrócono uwagę na to, że czynności notarialne w tym zakresie mają duże znaczenie, ponieważ, zainteresowane osoby zwracają się do notariusza jako do bardzo znanej instytucji mającej zasięg międzynarodowy. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym, s. 40.

²⁸ Co prawda, w trakcie dyskusji nad zmianą ustawy o notariuszu publicznym padały słowa krytyczne co do jakości tłumaczeń potwierdzanych przez notariuszy, a w związku z faktem, że są one przekazywane za granicę o niestosowności wysyłania dokumentów, które są słabej jakości, co może podważać zaufanie zagranicznych instytucji do czynności dokonywanych przez notariusza w Szwecji. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym, s. 40, 72.

ma w Szwecji duże znaczenie w związku z częstym dokonywaniem adopcji dzieci zza granicy przez szwedzkie rodziny. Wymaga to potwierdzenia tłumaczeń czy potwierdzania dokumentów, poświadczenia podpisów w dokumentach dotyczących adopcji²⁹.

Notariusz a także jego zastępca mają prawo wydawać zaświadczenia zgodnie z artykułem 6 Konwencji Haskiej z dnia 5 października 1961 roku znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych (apostille)³⁰. W Szwecji zatem to notariusz jest osobą uprawnioną do wydawania apostille. Tę kompetencję notariusza dodano do Rozporządzenia o notariuszu publicznym w 1999 r.³¹

Innymi czynnościami do których notariusz jest upoważniony jest sporządzenie protokołów z wykonywanych czynności na żądanie, lub jeśli notariusz uzna, że istnieje taka potrzeba dla zapewnienia bezpieczeństwa w przyszłości. Przy wykonywaniu swoich czynności notariusz winien stosować przepisy o archiwizacji dokumentów, które są zawarte w oddzielnej ustawie o archiwach³².

Notariusz nie ma natomiast obowiązku zajmować się doręczaniem zawiadomień o dokumentach ani też wykonywać tego, co nie może być od niego słusznie wymagane.

Notariusz nie może wykonywać czynności, które są zastrzeżone dla innych instytucji, a także takich, które w łatwy sposób mogą być wykorzystywane w reklamie lub w innych okolicznościach³³.

²⁹ Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym s. 40, 72

³⁰ Dz.U. 2005, nr 112, poz. 938.

³¹ *Förordning om ändring i förordningen (1982:327) om notarius publicus*, SFS 199:153, dostępny na stronie <http://www.notisum.se/rnp/sls/fakta/a9820327.htm> [dostęp: 26.02.2017].

³² *Arkivlagen*, SFS 1990:782, dostępne na stronie http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arkivlag-1990782_sfs-1990-782 [dostęp: 26.02.2017].

³³ O tym stanowi § 7 Rozporządzenia o notariuszu publicznym. Natomiast w Projekcie ustawy znaleźć można wyjaśnienie dla tego rodzaju zapisu, bowiem zdarzały się przypadki, że niektóre dokumenty, zaświadczenia sporządzane przez notariuszy zostały następnie powoływane jako dowody w niedozwolonych tekstach reklamowych. Zauważono, że nawet, jeśli są to pojedyncze przypadki, to podważają zaufanie do instytucji notariusza publicznego, stąd zapis, że notariusz nie powinien wykonywać czynności, które są tego rodzaju, o takiej właściwości, że udział w wykonywaniu tych czynności przez notariusza można uznać za niewłaściwy. Choć wskazano też na to, że ocena, czy i jak czynność notarialna może być wykorzystana w kampanii reklamowej, może być dla notariusza trudna. Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym, s. 45, 78–79.

Czynności notariusz powinien wykonywać rzetelnie, dokładnie i bezstronnie. Notariusz nie może natomiast podejmować się dokonywania czynności, które dotyczą jego samego lub jeżeli zachodzą szczególne okoliczności, które mogłyby podważać zaufanie do jego bezstronności. Notariusza obowiązują ponadto przepisy, zawarte w ustawie o zachowaniu tajemnicy służbowej³⁴.

Rozporządzenie reguluje także zasady i czas urzędowania notariusza. O ile zarząd województwa nie postanowi inaczej, notariusz ma obowiązek przyjmowania interesantów przynajmniej raz w tygodniu. Jest to minimalny okres w jakim notariusz musi prowadzić działalność. Jeśli notariusz jest zobowiązany przyjmować protesty, to powinien w każdy dzień wolny od pracy, z wyjątkiem sobót, Święta Łata, Wigilii Bożego Narodzenia, i Sylwestra przyjmować te weksle i чеки, które zostaną mu przedłożone do protestów. Czas urzędowania notariusza winien być podany do publicznej wiadomości na tablicy ogłoszeniowej przy jego lokalu. Notariusz może także żądać, aby informacje o adresie jego biura, numerze telefonu i godzinach przyjęć zostały umieszczone na tablicy ogłoszeń w gminie, lub w gminach, w których notariusz ma obowiązek wykonywać swoje czynności.

Można powiedzieć, że nadzór nad działalnością i czynnościami wykonywanymi przez notariusza sprawuje urząd, który go powołuje, to jest zarząd województwa. Natomiast z tego obowiązku została zwolniona izba handlowa, która taki nadzór pełniła na podstawie poprzednich przepisów z 1964 roku. Za takim rozwiązaniem, aby nadzór sprawował jakiś rządowy lub gminny organ, opowiadał się także Związek izb handlowych³⁵. Ponieważ rzadko się zdarza, aby czynności wykonywane przez notariusza były jedynymi czynnościami zawodowymi, to można powiedzieć, że nadzór ten jest sprawowany także przez inne instytucje. Ponieważ w dalszym ciągu ok. 40% notariuszy jest adwokatami, to np. nad nimi nadzór sprawuje także związek adwokatów. Duża część notariuszy pracuje także w gminach, jako wykwalifikowani urzędnicy, a jednocześnie sprawuje urząd notariusza. Notariusz lub jego zastępca mają obowiązek przedstawiać zarządowi województwa – na jego żądanie – informacje o dokonywanych przez notariusza czynnościach.

Notariusz, za swoje czynności, ma prawo do otrzymania odpowiedniego wynagrodzenia od osoby, która mu je zleciła. Wysokość wynagrodzenia winna być udokumentowana specjalnym rachunkiem lub w inny sposób, który będzie

---

³⁴ Obecnie ustawa o jawności i zachowaniu tajemnicy służbowej, *Offentlighets – och sekretesslag* (2009:400) [dostęp: 26.02.2017].

³⁵ Wyżej cyt. Projekt ustawy o notariuszu publicznym, s. 48.

przedstawiony klientowi. Dalej w kwestii wynagrodzenia Rozporządzenie odwołuje się do Rozporządzenia o opłatach³⁶.

Na stronach internetowych notariuszy można znaleźć szczegółowe informacje zarówno o dniach i godzinach przyjęć, rodzaju wykonywanych czynności, a także o opłatach pobieranych przez notariusza. Na przykład opłata za potwierdzenie własnoręczności podpisu wynosi 300 SEK za podpis, a opłata za potwierdzenie własnoręczności podpisu oraz potwierdzenie kompetencji danej osoby do złożenia podpisu – 700 SEK. Za potwierdzenie kopii opłata wynosi 130 SEK za stronę, natomiast opłata za apostille to 385 SEK. Z zamieszczonych informacji wynika, że za wystawienie faktury pobierana jest dodatkowa opłata 165 SEK³⁷.

Notariusze w Szwecji nie posiadają żadnej formalnej reprezentacji tego zawodu. Nie istnieje żadna organizacja, czy Stowarzyszenie reprezentujące notariuszy na szczeblu krajowym. Nie powiodły się próby dokładnego ustalenia, na potrzeby tego artykułu, aktualnej liczby notariuszy w Szwecji³⁸. Jak podano wyżej, notariusze powoływani są przez zarządy województw, których obecnie jest 21 i to jedynie one dysponują danymi co do liczby powołanych notariuszy w danym województwie. Można jednak z całą pewnością stwierdzić, że liczba notariuszy, od 1981 roku wzrosła wielokrotnie, lub kilkunastokrotnie (w 1981 roku było 121 notariuszy). Na przykład w Sztokholmie (który sam stanowi województwo), według informacji zamieszczonej na stronach internetowych zarządu województwa jest obecnie 26 notariuszy i 9 ich zastępców (w większości osoby te są także adwokatami)³⁹. W województwie Skåne jest 13 notariuszy

---

³⁶ *Avgiftsförordning*, SFS 1992:607, dostępne na stronie <https://lagen.nu/1992:191#P10> [dostęp: 26.02.2017].

³⁷ Informacja dostępna na stronie <http://www.adwokatgruppen.se/index.php?id=notariuspublicus> [dostęp: 26.02.2017]. Można stwierdzić, że od pierwszego odczytu tej strony w dniu 21 sierpnia 2016 r. do chwili obecnej – 26 lutego 2017 r., opłaty wzrosły od kilkudziesięciu do 100 koron (za potwierdzenie własnoręczności podpisu i kompetencji osoby, do złożenia podpisu). Ponadto opisano nową czynność – wypełnienie zaświadczenia dla jednej osoby z lub bez poświadczenia podpisu, zawierające jedną lub dwie strony, co oznacza przeczytanie tekstu i skontrolowanie danych, informacji.

³⁸ W telefonicznych rozmowach przeprowadzonych z notariuszami w Szwecji: w Sztokholmie i Lundzie w lutym 2017 roku ustalono, że nie mają oni również orientacji co do liczby wszystkich notariuszy w Szwecji, i informują że dane takie mogą posiadać zarządy poszczególnych województw.

³⁹ Dane dostępne na stronie <http://www.lansstyrelsen.se/upsala/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/notarius-publicus/notarius-publicus.pdf> [dostęp: 27.02.2017].

i 8 zastępców notariuszy⁴⁰. W województwie Uppsala jest 5 notariuszy i 5 ich zastępców. Natomiast na wyspie Gotland, stanowiącej województwo jest jeden notariusz i jeden jego zastępca⁴¹.

Wydaje się godny zwrócenia uwagi fakt, że zmiana ustawy o notariuszu publicznym, która nastąpiła w 1981 roku była bardzo szeroko konsultowana. Uzasadnienie do zmiany ustawy o notariuszu publicznym, zawierającej jedną stronę formatu A4 i jednozdaniowe zmiany do ustaw o prawie wekslowym i czekowym, a także do rozporządzenia o notariuszu publicznym – zamieszczono na 94 stronach. Konsultacje przeprowadzono z wieloma instytucjami, w tym z Izbą handlową, Urzędem do spraw konsumentów, Związkiem adwokatów, Radą ds. exportu, Związkiem banków, Archiwum rządowym, Związkiem Centrum Adopcyjne. Wypowiadało się też wiele zarządów województw i wiele gmin. Natomiast do wszystkich notariuszy wysłano ankiety z pytaniami. Odpowiedziało na nie i wypowiedziało się w sprawie zmiany przepisów około 90% notariuszy.

Opisane cechy instytucji notariusza w Szwecji pozwalają na postawienie tezy, że jest ona odmienna pod względem usytuowania i powierzonych czynności, zakresu obowiązków – od uregulowań w Polsce. Można jednak zauważyć, że pewne czynności są tożsame z czynnościami wykonywanymi przez notariuszy w Polsce, np. poświadczanie własnoręczności podpisów, sporządzanie kopii oryginałów dokumentów. Co do natomiast ogólnej organizacji notariatu, to jak podkreślano o liczbie notariuszy decyduje zarząd województwa, kierując się każdorazowo potrzebami społeczeństwa, a opłaty za dokonywane czynności są stałe.

Summary

The article discusses a wide range of issues concerning the Swedish model of the public notary institution.

In the first part of the paper, the author makes an attempt to describe briefly the specific characteristics of the public notary institution in Poland with a view to showing subsequently the differences between both systems.

---

⁴⁰ Dane dostępne na stronie <http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/manniska-och-samhalle/notarius-publicus/Pages/forteckning.aspx> [dostęp: 27.02.2017].

⁴¹ Dane dostępne na stronie <http://www.lansstyrelsen.se/Gotland/Sv/manniska-och-samhalle/notarius-publicus/Pages/norarius-publicus-pa-gotland.aspx> [dostęp: 27.02.2017].

Furthermore, the author describes shortly the historical background of the public notary institution in Sweden, and then points out how this institution operates nowadays according to the law about public notary, which entered into force on 1 July 1982, in particular who notaries are appointed and revoked by, who can become a notary and which the most important tasks of a public notary are. We are also given some practical details about how the public notary institution in Sweden works.

Keywords: Sweden, public notary, document, certifications

Słowa kluczowe: Szwecja, notariusz publiczny, dokument, certyfikaty